

Dóczy László emlékkiállítás - Szombathelyi Képtár - 2013.

Kostyál László

In memoriam Dóczy László (Zalaegerszeg, 1943 - Szombathely, 2012)

Régi, megsárgult katalógust pörgetek ujjaim között: Zalai művészek kiállítása, Pécs, Déryné utcai kiállítóhelyiség, 1974. március 7-24. ... Nyolcan voltak. A névsorban a második, a füzetben – ki tudja, miért? – az utolsó Dóczy László, a zalalövői iskola akkori rajztanára. Életrajza mindössze öt rövid sorból áll: „1968-ban kapott oklevelet a Pécsi Tanárképző Főiskola magyar-rajz szakán. Tanulmányait a Képzőművészeti Főiskola festő tanszakán folytatta (1971-1973 – K.L.), ahol Veres Sándor tanítványaként végzett. Jelenleg Zalalövön tanít. 1963 óta rendszeresen szerepel a tárlatokon, a többi között Zalaegerszegen, Pécsen, Szombathelyen.” Az még nem szerepelt az év elején készült füzetben, hogy a művész ösztől már szombathelyi lakosként a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola Rajz Tanszékének lett tanára (2005-ig)... Harminckilenc évvel később, 2013. január 24-én a Szombathelyi Képtárban retrospektív emlékkiállítá-

tás nyílt *Álom és valóság* címmel az előző évben elhunyt Dóczy László képeiből. A tárlaton a művész életrajza alatt az alábbi mondat olvasható: „Dóczy László Vas megye legjelentősebb nonfiguratív festői közé tartozik, életműve nagyobb nyilvánosságot és elismertséget érdemel.”

Az impozáns kiállítást végigböngészve a fenti gondolatot azzal a szubjektív, de fontos megállapítással kell kiegészíteni, hogy Dóczy művei erős pozitív kisugárzással bírnak, rendet, harmóniát közvetítenek. Azon már vitatkozhatunk, hogy valóban nonfiguratív festőnek mondhatjuk-e, hiszen a legtöbb alkotásán fellelhetők látványelvű motívumok (erre utal a tárlat címe is), igaz, eredeti tér- és időbeli, illetve logikai összefüggésükből kiragadott, új értelemmel felruházott képi jelekként, és nem a tapasztalati világ fragmentumaiként. Dóczy – néhány ritka kivételtől, pl. portréitól eltekintve – nem dokumentálta a látható valóságot, hanem egyes

Dóczy László:
Önarckép - olaj, farost

elemeit kiemelve saját szürreális vízióinak részévé tette őket. E motívumok ilyen formán kizárólag önmagukat jelentik, nem a különböző kötődései által meghatározott egyedit, hanem az általánost. A konkrét formákat azután a festő kifogyhatatlan fantáziával megrajzolt fiktív motívumokkal ötvözi közös kompozícióba. Sajátos világában nincs perspektíva, és bár az összetöredezett tér nyomokban néha ugyan tagadhatatlanul feltűnik, a képi motívumok szerveződésének alapja alapvetően a sík, a síkon elhelyezett motívumok között pedig egy sajátos, geometrikus viszonyrendszer bontakozik ki. Nem tolakodóan, nem hangsúlyosan, de jól kitapinthatóan. Érzékelhető a képi egyensúlyra törekvés, a szimmetria-tengelyek, a horizontális, a vertikális és a diagonális irányok, az arany-metszés-szabályok figyelembe vétele.

A pozitív töltet részben ebből a megkomponált belső egyensúlyból, részben a rengeteg árnyalatból álló, vidám hangulatú koloritból fakad, amelynek minden egyes – egy-egy képen manifesztálódó – szelete erősen eltérő, mégis harmonikusan összesimuló tónusértékeket hordoz. A festő kedveli az erős színeket, de ezek szinte soha nem tiszták. Egy-egy képrészlet gyakran egészen izgalmas, a festéket hordozó vászon vagy farostlemez mintázatát is felhasználó faktúrát hordoz. A festett színeket

gyakran a kollázs-kompozícióba applikált tárgyak saját színe egészíti ki, hiszen Dóczy előszeretettel él ezzel a technikával is. Mángorló, képkeret, megsárgult újságlap, teaszűrő, óra-számlap, fakanál, ecset, vállfa, pecsétnyomó... hogy csak néhányat említsünk a kifogyhatatlan ötletességgel felhasznált tárgyakból. A színvilág szempontjából az applikációk szerepe annyiban érdekes, hogy a felragasztott valóság-fragmentumokat olykor átfestendő alapnak, máskor saját, többnyire homogén színével a képbe épített motívumnak tekinti.

A „talált” tárgyak iránti előszeretete rávilágít Dóczy László nosztalgikus mentalitására. *Dedesi dobozai* voltaképpen olyan gyűjtemények, melyeket a pop artból kinőtt nouveau realisme kategóriájával rokoníthatók, dacára annak, hogy a felragasztott tárgyak a festett kompozíciónak csupán részei, és nem kizárólag önmaguk képezik azt. A művész saját emlékeit tárgyiasított formájukban idézi és használja fel, így egy-egy ilyen alkotás emlékirat-töredéknek is értelmezhető, amely azonban a jelen sajátosan komponáló szűrőjén keresztül nyer új értelmezést. Néhány esetben azonban a fellelt (elsősorban fából és vasból készült) tárgyakból háromdimenziós – és gyakorlatilag festetlen, vagyis kolorisztikusan nem átértelmezett – plasztikát „esz-kábált” össze, ami a tárgyak felhasználására irányuló hajlam egy másik vetületének bizonyítéka.

Az archaizáló gesztus nem csupán felhasznált tárgyak ilyen jellegű újjáértelmezése révén jut kifejeződésre. Dóczy a jelenről szinte minden alkotásán a múlt tárgyiasult lenyomatainak segítségével nyilvánít véleményt. Hiszen a jelen megfoghatatlan, újjaink közül kipergő fogalom, míg a múlt végtelen, csupán felületesen ismert, mind tényei, mind összefüggései vonatkozásában felfedezésre váró birodalom. Olyan birodalom, ami napról napra épül, alakul, lüktet, átértelmeződik – bennünk és általunk. Néha egy-egy alak is felbukkan a képeken, inkább árnyszerűen és megfoghatatlanul, mint konkrétan. Nincs személyisége, csak jelenléte és kisugárzása. Máskor egy-egy tájrészlet tűnik fel, domb sziluettje, romos vagy éppen álló épületek, a csillagos égbolt egy szelete. Múltidéző hangulatok, akár csak a festő által különösen kedvelt csen-

déleteken feltűnő motívumok: ósdi diódaráló, az étkezésre és az áldozatra egyszerre emlékeztető tányér késsel, teásdoboz, kicsiny ablak, Biblia... Mindegyiknek külön története van, jelentőséggel bírnak, még ha értelmük többnyire nem is válik számkra nyilvánvalóvá. Néha a moralizálás kerül az előtérbe, a kereszt, valamint az újra és újra feltűnő kés a kínszenvedés által történő megváltásra, a hal a Megváltóra, a koponya és az óra a múlandóságra, a templomépület a hitre, a hold és a csillagok a világ teremtettségére utalnak. Az *Útszéli kereszt* nem napégette, por rágta kőkorpuszt hordoz, hanem – döbbenetes látomásként – a saját nyomorúságában fuldokló hús-vér embert. A *Thámár* című kompozíció az ószövetségi történet sajátos, a sötétséget és a világosságot szembeállító parafrázisa. A *Csendes invokáció* a múltjától és kísértéseitől szabadulni próbáló, nyugalma Istennél kereső ember balladája. Az *Anziksz* az éjszakai meditáció csendjében megvilágosodást nyerő keresőt állítja elé.

Dóczi filozófus festő. Számára minden relatív, a dolgok viszonyrendszere folyamatosan változik. Gyakran nem értjük – mert nem érthetjük – a kapcsolódási pontokat, sokszor a motívumokat, vagy azok egy részét fel sem ismerjük. Gazdag asszociációs lehetőségeket kínál, amelyeket az absztrakt, de az értelmezhető motívumokhoz valamilyen módon kapcsolódó képi jelek révén is elmélyít. Olykor bizarr, szürreális képzettársításai kulcsát a nézőnek kell megtalálni. A drapériával letakart, mélységi kiterjedéssel is bíró hasáb a kendő alatt egy ablak sík felületében folytatódik (*Kilátás*), a valóságnak tetsző, de csupán paravánra festett ház mellett egyik oldalon az asztalra vágott kés, a másikon egy óra jelzi a hiábavalóságot (*Potemkin-ház kölcsönvett tájban*). A sütőben piruló csirke alatt az élet értelmét kutató könyvek sorakoznak a polcon (*Sütő*), a megcsendülő harangzó pedig egyszerre idézi fel a különböző technikával (a városról festett képben rajzolt, erotikusként is értelmezhető motívumok) leképezett emlékeket (*Harangzó a völgyben*).

Az ízig-vérig eredeti piktúra ott hordozza magában a 20. századi avantgárd művészet számos nagy egyéniségének gondolatvilágát. Duchamp, Miró, Schwitters, Dali, Tinguely, Klee, Vajda Lajos, Bálint Endre, Újházi Péter... a sor még hosszan folytatható. Dóczi integráns alkata ragyogóan épít-

Dóczi László: Csendes invokáció, olaj, vászon

kezik az elődök eredményeiből, mégsem nevezhető egyikük követőjének sem. Mély intellektusa a megidézett előfutárok segítségével hívja a nézőt egyrészt az élet nagy kérdéseiről történő közös gondolkodásra, másrészt saját maga, saját múltja, saját értékrendje teljesebb megismerésére és megértésére. A felszínen vidám, olykor játékos festői világ különböző rétegeinek feltárása elmélyült szellemi munkát igényel, de megéri a fáradtságot, mert magunk is nagymértékben gazdagodhatunk általa. Dóczi Lászlót nemcsak Vas, hanem Zala megye jelentős festői között is nyilvántartjuk. Kedves Tanár Úr, kedves Laci, Egerszegen őrizzük emlékedet!